

Sắc phong làng Ông  
Nam Hải thôn Vĩnh Hy  
lưu lạc tại làng Ông-đền  
Bà Cam Xuân

**Nguyễn Văn Nghệ SB74**

**V**ịnh Vĩnh Hy là một trong những vịnh đẹp của Việt Nam. Vịnh Vĩnh Hy thuộc thôn Vĩnh Hy, xã Vĩnh Hải, huyện Ninh Hải, tỉnh Ninh Thuận. Trước đây khoảng hai, ba mươi năm khi chưa có con đường ĐT 702, để đến được Vĩnh Hy phải đi đường biển hoặc đi bộ bằng đường rừng.

Người xưa gọi vịnh Vĩnh Hy là Vũng Găng. Về Các lái ghi:

*“Mò O, Dỏ Tó rất xinh*

*Lại thêm Đá Vách dựa kê Vũng Găng*

*Vũng Găng, Đá Vách nhu thành*

*Hai bên núi tấn xung quanh như buông*

*Mặc dù thuyền ghé bán buôn*

*ào ai đình trú ở luôn mặc lòng*

*Túi thơ, chè rượu xem chơi*

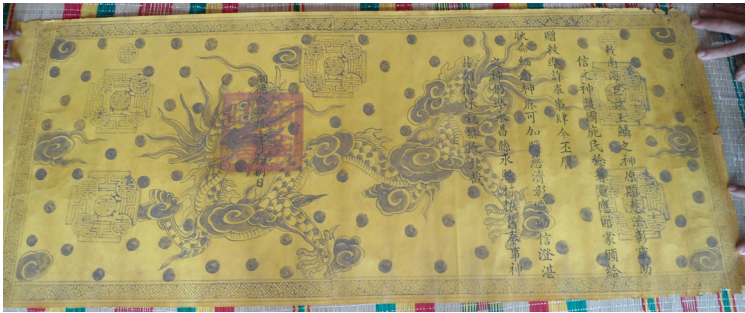
*Buồm giăng ba cánh, nhắm vờ chạy ra”.*

Thôn Vĩnh Hy tuy ở biệt lập nhưng lại là một thôn được thành lập từ xa xưa. Năm 1886 Aymonier cùng Trần Bá Lộc đem quân từ Sài Gòn ra đánh dẹp phong trào Cần vương ở Bình Thuận và Khánh Hòa đã ghi chép về thôn Vĩnh Hy: “Juste avant de doubler cette pointe, les barques indigènes contrariées par le vent peuvent se réfugier dans une petite baie voisine, celle de Vũng Găng... Il appartiennent au Khánh Hòa, don’t la frontière n’est pas éloignée”<sup>1</sup>. (Trước khi vượt qua mũi Đá Vách, thuyền đánh cá của dân địa phương, có thể lánh gió bão ở một vịnh nhỏ kế cạnh gọi là Vũng Găng, được nhiều đồi núi cao che chở. Vũng Găng được chia làm 2 vũng nhỏ: vũng phía ngoài rất dễ cho tàu bè lớn ra vào và trốn bão cả 2 mùa; vũng phía trong càng an toàn hơn nhưng chỉ cho phép tàu cao không quá 4 mét. Bờ biển phía trong là làng đánh cá Vĩnh Hy, bên cạnh đó có con suối nước ngọt. Dân đánh cá đổi cá và nước mắm lấy gạo, vì họ không có ruộng cũng như ruộng muối. Họ làm “rẫy” trên sườn núi, trồng bắp và thuốc lá. Họ thuộc tỉnh Khánh Hòa nhưng rất gần biên giới của tỉnh).

Theo tác phẩm Đồng Khánh du địa chí vào

thời vua Đồng Khánh (1886-1888) thôn Vĩnh Hy thuộc tổng Xương Hà, huyện Vĩnh Xương, phủ Diên Khánh, tỉnh Khánh Hòa. Năm 1901 thành lập đạo Ninh Thuận cho nên phần đất phía nam vịnh Cam Ranh của tỉnh Khánh Hòa được tách ra cho nhập vào đạo Ninh Thuận, thế là thôn Vĩnh Hy thuộc đạo Ninh Thuận.

Năm 1913 xóa bỏ đạo Ninh Thuận, phần phía bắc đạo Ninh Thuận lại trở về với Khánh Hòa. Năm 1923 tái lập đạo Ninh Thuận, thôn Vĩnh Hy lại nhập sang đạo Ninh Thuận. Khi triều Nguyễn cáo chung thì phần đất phía nam vịnh Cam Ranh cắt cho đạo Ninh Thuận lại quay trở về với tỉnh Khánh Hòa. Ngày 6.4.1960 thành lập quận Du Long thuộc tỉnh Ninh Thuận thì một phần đất phía nam quận Cam Lâm lại nhập về tỉnh Ninh Thuận.



Sắc phong cho Ông Nam Hải thời Tự Đức tam niên (1850) của thôn Vĩnh Hy đang lưu giữ tại Lăng Ông- Đền Bà Cam Xuân. Phiên âm dòng thứ 5 tính từ phải sang (đọc từ trên xuống): "...chi thần, nhưng chuẩn Vĩnh Xương huyện, Vĩnh Hy thôn y cựu phụng sự.Thần..."

Nguồn ảnh: Trung tâm Bảo tồn di tích tỉnh Khánh Hòa

Thôn Vĩnh Hy một lần nữa nhập với vùng đất Ninh Thuận cho tới ngày nay. Dân thôn Vĩnh Hy sống chủ yếu nghề biển, do đó khi lập làng họ cũng lập lăng Ông Nam Hải để cầu mong biển yên sóng lặng, mùa màng bội thu. Sau khi lập làng, dân trong thôn lại đệ đơn lên triều đình xin sắc phong cho Ông Nam Hải (Cá Voi).

Năm 1961 do khu vực thôn Vĩnh Hy mất an ninh, cho nên tất cả dân thôn Vĩnh Hy phải rời bỏ làng sống lưu lạc nơi khác. Sổ sắc phong trong lăng Ông Vĩnh Hy cũng lưu lạc theo.

Sau ngày thống nhất đất nước, dân Vĩnh Hy đang sống lưu lạc lại quay về tái thiết lại quê cũ. Lăng Ông bị bom đạn làm đổ nát, được dân trong thôn xây dựng lại lăng mới kề phía trước lăng cũ. Dân trong thôn không còn một ai nhớ sắc phong của lăng Ông Vĩnh Hy đang lưu lạc ở phương trời nào nữa!!!

Năm 2015 dân làng đảo Bình Hưng phát hiện trong sổ sắc phong của làng mình có một sắc phong niên đại “Khải Định cửu niên, thất nguyệt, nhị thập ngũ nhật” (Ngày 23 tháng 7 năm Khải Định thứ 9 [1924]) đang lưu giữ ở đình làng của họ.

Mở đầu sắc ghi: “Sắc Ninh Thuận đạo, Vĩnh Hy thôn...”, nên họ đã chuyển sắc phong ấy về lại cho lăng Ông Vĩnh Hy.

Nhân đọc cuốn “Di tích thờ mẫu ở Khánh Hòa” do Trung tâm Bảo tồn Di tích tỉnh Khánh Hòa biên soạn, trong bài “Lăng Ông-Đền Bà Cam Xuân”<sup>2</sup> thuộc phường Cam Phúc Nam, thành phố Cam Ranh cho biết hiện lăng đang lưu giữ 11 sắc phong thôn Thạnh Xương gửi (trước thời vua Thành Thái thôn Thạnh Xương có tên Thạnh Đức. Vị trí thôn Thạnh Xương ngay bờ bắc của Vịnh Cam Ranh. Năm 1965 Mỹ xây dựng căn cứ quân sự ở bán đảo Cam Ranh, nên tất cả dân làng phải rời bỏ làng chuyển đi nơi khác sinh sống. Các sắc phong của thôn Thạnh Xương cũng lưu lạc sang bờ tây vịnh Cam Ranh và gửi tại lăng Ông- Đền Bà Cam Xuân).

Riêng sắc phong trong bài viết được ghi là “sắc phong thứ sáu”, do người phiên âm từ chữ Hán sang chữ Quốc ngữ nhầm tưởng sắc phong này cũng của thôn Thạnh Đức nên phiên âm: “Vĩnh Xương huyện, Thạnh Đức thôn...”. Khi xem kỹ ảnh sắc phong ấy trong cuốn sách “Di tích thờ mẫu ở Khánh Hòa”, tôi phát hiện sắc phong thứ sáu bị phiên âm nhầm. Phiên âm đúng là “Vĩnh Xương huyện, Vĩnh Hy thôn...” (dòng thứ 5 tính từ phải sang và bắt đầu chữ thứ 5 đến 10 tính từ trên xuống). Sắc phong này có niên đại “Tự Đức tam niên, thập thất nguyệt, sơ bát nhật” (ngày mùng 8 tháng 11 năm Tự Đức thứ 3 [1850]).

Như vậy chúng ta có thể kết luận là khi dân thôn Vĩnh Hy tản cư do chiến tranh, sắc phong này được đem gửi cho đình Thạnh Xương cất giữ và khi dân Thạnh Xương rời bỏ làng xóm đến nơi lập nghiệp mới họ lại mang theo toàn bộ sắc phong đình làng đang cất giữ để đem đến nơi định cư mới.

Hiện nay xuất hiện nhiều cá nhân đã bỏ tiền bạc để chuộc lại những sắc phong bị đánh cắp để trả về nguyên quán của nó. Để sắc phong ấy sớm về với làng Ông Vĩnh Hy, tôi có đề nghị với Ban Quản lý làng Ông Vĩnh Hy nên làm việc với các cấp chính quyền nhất là với Sở Thông tin- Văn hóa tỉnh Ninh Thuận, qua đó nhờ Sở Thông tin- Văn hóa tỉnh Khánh Hòa can thiệp với Lăng Ông-Đền Bà Cam Xuân để “hồi hương” sắc phong có tuổi đời 172 năm (1850-2022) về lại bản quán của mình.

Chú thích:

<sup>1</sup> Étienne Aymonier, Notes sur l'Annam II Le Khánh Hòa, Saigon Imprimerie Coloniale 1886, p. 7-8

<sup>2</sup> Đối diện với nhà thờ Công giáo Xuân Ninh, phường Cam Phúc Nam, thành phố Cam Ranh, bên kia Quốc lộ I, đi khoảng 1 cây số về phía vịnh Cam Ranh sẽ gặp Lăng Ông-Đền Bà Cam Xuân (dân chúng quen gọi nơi xuống Lăng Ông-Đền Bà Cam Xuân là “cây số 3”, tính từ Ba Ngòi ra đến Xuân Ninh).

Vĩnh Hy tuy ở xa ngoài một góc biển, trước kia là nơi tương đối đông hội, ruộng lúa phía trong đủ tự túc, lại nhờ có suối nước ngọt, ghe bầu từ ngoài vào hay trong ra phải ghé lại đây lấy nước, nên dân chúng làm thêm nghề buôn bán. Do đó, về mặt kinh tế, dân chúng Vĩnh Hy tương đối sung túc. Cái cảnh buôn bán vui chơi ấy đã được một nhà thơ vô danh mô tả trong bài về các lái qua mấy câu sau đây:

*Vũng Găng, đá vách như thành,  
Hai bên núi tấn xung quanh như buồng.  
Mặc dầu thuyền ghé bán buôn,  
Nào ai đình trú ở luôn mặc lòng,  
Túi thơ chè rượu xem chơi,  
Buồm giăng ba cánh nhắm vời chạy ra.*

trích: Nguyễn Đình Tư, *Non nước Ninh Thuận*



Vĩnh Hy hiện này trở thành điểm du lịch biển thu hút đông du khách. Nhất là vào mùa hè, Phan Rang nhiều khi trở thành chảo lửa, Vĩnh Hy là cỗ máy điều hòa thiên nhiên khổng lồ. Hình T.L.



Vịnh Vĩnh Hy một thời trở thành nơi ra vào của tàu thuyền buôn tạo cơ hội cho người dân ở đây trở thành thương nhân. Hình T.L.